

احکام پزشکی

مسائل مربوط به سقط جنین

بیمارستان قائم (عج) فیروز آباد

سقط غیر مجاز :

- بعد از انعقاد نطفه از بین بردن آن در صورت یقین یا خوف خطر یا ضرر مهمی برای مادر نباشد جایز نیست و دیه دارد .
 - سقط جنین مسلمان و کافر واضح است که ساقط کردن جنین مسلمان جایز نیست حتی اگر فرزند نامشروع باشد .
 - در موارد زیر قبل از دمیده شدن روح (حدود چهار ماهگی) نیز سقط جنین اشکال دارد بخصوص که پیش بینی فوق جنبه قطعی ندارد :
 - ✚ بیماری که می دانیم مسلماً جنین پس از تولد خواهد مرد .
 - ✚ بیماری های ژنتیکی
 - ✚ ناهنجاری های نوزادان (انانسفالی)
- عوامل فوق در مورد جنین پس از ولوج روح جایز نیست .
- جنین غیر شیعه
- سقط جنین در هیچ موردی جایز نیست، مگر در موارد ضرورت .

مواردی که سقط جایز است :

نطفه رشد یافته در لوله آرمایشگاه

اطبا در آزمایشگاه : منی مرد (اسپرم) را با تخمک زن (اوول) در لوله آرمایشگاه قرار داده و آن را رشد می دهند .

1. نطفه رشد یافته را می توان دور افکند؟

جواب : نگهداری آن واجب نیست

2. اگر دور انداختن آن جایز نباشد آیا باید دیه سقط جنین پرداخت شود یا خیر؟

جواب : دیه ندارد

3. آیا بین دور انداختن آن قبل از ولوج روح یا بعد از ولوج فرقی هست ؟

جواب : مادامی که به صورت انسان زنده ای در نیامده حفظ آن دلیلی ندارد .

4. آیا تفاوتی بین نطفه مرد اجنبی با منی زن اجنبی برای لقاح و رشد در لوله آرمایشگاه هست ؟

جواب: تفاوتی نیست

5. اگر منی متعلق به مرد و زن اجنبی واجنبیه باشد آیا اصلانجام این عمل جایز می باشد ؟

جواب : خالی از اشکال نیست

در صورتی که جنین ناقص الخلقه شود .

در زن حامله ای که مبتلا به سرطان رحم شده و درمان آن هم به اشعه درمانی نیاز ندارد و دادن اشعه هم باعث ناقص الخلقه شدن او قطعی و شدید است و در مراحل نخستین بارداری و قبل از رسیدن به مرحله جنین کامل باشد و راه درمان نیز منحصر به این راه گردد مانعی ندارد .

جان مادر در خطر باشد .

معمول است که در زنان حامله مبتلا به سرطان (مثلاً سرطان پستان) اگر سرطان از نوع پیشرفته باشد حمل در هر مرحله ای باشد سقط درمانی را انجام داده و به درمان مادر می پردازند و این کار از دو نظر اهمیت دارد : نخست اینکه حیات مادر در خطر است و دیگر اینکه با اجازه ندادن به ختم حاملگی هم مادر از بین می رود و هم فرزند بدون مادر به جای می ماند . بدین جهت اگر سرطان از نوع اولیه باشد و حاملگی در ماههای انتهایی، صبر می کنند تا جنین به حد قابلیت زندگی برسد و سپس با عمل جراحی آن را زودتر از موعد از شکم خارج و تحت مراقبت ویژه او را بزرگ می کنند و اگر حاملگی در ماه های اولیه باشد سقط درمانی انجام شده و درمان سرطان هم صورت می پذیرد که درمان اساسی سرطان برای جنینمی باشد مثل شیمی درمانی یا اشعه درمانی از نظر شرع اگر حیات مادر درخطر

باشد و جنین ماههای اول را طی کند مانعی ندارد و متولد کردن بچه قبل از موعد و پرورش او با شرایط ویژه هم اشکالی ندارد.

زنی که در ماه هفتم حاملگی به سر می برد: در اثر تصادف نیاز به عمل جراحی فوری پیدا می کند که لازمه اش بیهوش نمودن اوست: ولی در اثر بیهوشی بچه میمیرد (علم یقینی به فوت بچه داریم) عمل جراحی جایز است اگر جان مادر در خطر باشد و راه منحصر به عمل جراحی و بیهوشی باشد.

اگر پس از ولوج روح علم به تلف شدن مادر و جنین باشد اگر مادر به همان حال باقی بماند هر دو میمیرند می توان با سقط جنین جان مادر را نجات داد.

اگر طبیب تشخیص قطعی دهد که ماندن جنین موجب مرگ مادر می گردد:

الف) چنانچه خلقت جنین کامل نشده مانعی ندارد جنین را در شکم مادر از بین برد تا مادر سالم بماند.

ب) هر گاه بچه به صورت انسان کامل در نیامده باشد سقط جنین برای جان مادر اشکالی ندارد.

ج) اگر در باقی گذاردن مادر به همان حال احتمال مرگ هم برای مادر و هم برای بچه در کار باشد (یعنی احتمال مرگ و سلامتی برای هر دو مساوی باشد) اگر بدانیم که از آن دو

قطعاً نجات پیدا می کنند باید آن را بحال خود گذاشت تا یکی از آن دو بدون دخالت انسان دیگری نجات یابد و اگر امر دایر میان این است که هر دو بمیرند یا فقط جنین بمیرد میتوان جنین را سقط کرد تا مادر زنده بماند.

سلامتی مادر در خطر باشد.

خانمی دچار بیماری چشمی گردیده و اطبا نظر به عمل جراحی بطور اورژانسی داده اند اما متأسفانه این خانم دارای حمل سه ماهه است و به ناچار باید سقط جنین کند بعد عمل جراحی چشم را به انجام برساند و اگر بیماری شدیدی مادر را تهدید کند و جنین هنوز به مرحله دمیدن روح نرسیده باشد و نیز اگر تشخیص قطعی داده شود که جنین بهگونه ای ناقص است که برای پدر و مادر و اطرافیان سبب شر و جرح شدید می شود مشروط بر اینکه روح در آن دمیده نشده باشد در این سه صورت ختم حاملگی جایز است و اگر راه منحصر به طبیب مرد باشد در این صورت مانعی ندارد و احتیاط آن است که پدر و مادر: طبیب را نسبت به دیه تبرئه کنند.

جنین معیوب یا ناقص الخلقه باشد.

سقط عمدی جنینی که مطمئنیم یا احتمال می دهیم که معیوب و نارس متولد خواهد شد در هر ماهی اگر دیه لازم پرداخت شود هرگاه در مراحل ابتدایی جنین باشد و جنین به صورت

انسان کامل در نیامده باشد و باقی ماندن جنین در آن حالت و سپس تولد ناقص آن باعث عسر و حرج شدید برای پدر و مادر گردد: با این شرایط مانعی ندارد و احتیاطاً باید دیه را بدهند.

با عکس برداری از جنین درون شکم مادری معلوم شد که جنین ناقص الخلقه می باشد و پس از تولد مانند تکه گوشتی به کناری خواهد افتاد و هیچ گونه فعالیتی نمی تواند داشته باشد و فاقد هر گونه درک و شعور انسانی خواهد بود بفرمایید: الف) آیا جایز است در همان حال جنین بودن قبل از ولوج روح یا بعد از ولوج روح جنین را ساقط نمود؟

جواب: هر گاه در مراحل ابتدایی جنین باشد و جنین به صورت انسان کامل در نیامده باشد و باقی ماندن جنین در آن حالت و سپس تولد ناقص آن باعث عسر و حرج برای پدر و مادر گردد با این شرایط مانعین ندارد و احتیاطاً باید دیه را بدهند.

ب) اگر طفل به دنیا آمده و سپس بیمار شد آیا جایز است که هیچ گونه اقدامی در مورد درمان وی انجام نداد تا زودتر بمیرد و چه بسا از درد و رنج هم راحت شود؟

جواب: خالی از اشکال نیست

زمان ولوج روح زمانی است که بچه در شکم مادر به حرکت در می آید که معمولاً در حدود 4 ماهگی است .

در صورت اطمینان داشتن به ناقص الخلقه بودن جنین بعد از ولوج روح در صورتی روح در جنین دمیده شده باشد که معمولاً پس از چهار ماهگی حاصل می شود : ساقط کردن آن جایز نیست .

انتقال جنین

اطباء می توانند جنین را از شکم زنیکه نمیتواند آن را در شکم معیوب پرورش دهد و سقط می کند، خارج نموده و در رحم زن سالم دیگری قرار داده تا در آنجا به رشد خود ادامه داده و به طور طبیعی متولد شود.

1) اگر زن دوم هم همسر شوهر زن اول باشد (که نطفه متعلق به یک شوهر) می شود آیا این کار جایز است ؟

2) در صورتی که زن دوم با شوهر زن اول بیگانه باشد این کار چه حکمی دارد ؟

3) انجام این کار قبل از ولوج روح یا بعد از ولوج روح چه تفاوتی دارد؟

جواب: در هر سه صورت: انتقال جنین (بعد از انعقاد نطفه) مانعی ندارد ولی چون معمولاً

مستلزم نظر و لمس حرام است تنها در موارد ضرورت مجاز می باشد .

اگر جنینی در شکم مادر بماند خواهد مرد ولی اگر آن را از شکم مادر خارج کنیم ودر دستگاه مخصوص (انکوباتور) بگذارند زنده مانده و به رشد خود ادامه می دهد (قبل از ولوج روح ویا بعد از آن) اگر این موضوع قطعی باشد نه تنها اشکالی ندارد بلکه اقدام برآن مطابق احتیاط است و تفاوتی بینقبل از ولوج و بعد از آن نیست.

احکام سقط:

در مواردی که لازم است پزشک سقط جنین کند در مورد دیه لازمه احتیاط این است که طیب با بیمار یا کسان آن شرط کند که دیه را خودشان بپردازند و الا خودش باید عهده دار شود (بنا بر احتیاط).

اگر پزشکی متوجه نقص عضو جنینی درون شکم مادری شود و در صورت اطلاع دادن به والدین او احتمال می دهد آنان سقط جنین کنند ویا شاید هم در مقام معالجه نقص عضو از جنین برآید که احتمال بهبودی بسیار کم است و در ضمن اگر اطلاع ندهد در معرض شکایت والدین نسبت به عدم اطلاع به آنان از وضعیت جنین قرار خواهد گرفت در این مورد اطلاع دادن اشکالی ندارد .

چنانچه به بیمارانی که از درد رنج می برند مسکن های قوی داده شود دردشان تسکین خواهد یافت لیکن به احتمال قوی به این خاطر بعداً دچار عوارض جنین و ناهنجاری هایی خواهد شد در این مورد هر گاه ضروری باشد که در برابر تسکین درد شدید در میان عقلاً قابل پذیرش باشد اشکالی ندارد و اگر ضرر مهمی است که او را به خطر می اندازد جایز نیست و اگر برای خودش ضرر نداشته باشد بلکه برای جنین ضرر داشته باشد نیز حکم مساله همین است .

اگر پزشک بطور قطع تشخیص دهد که فرزندان بعدی زن و شوهری ناقص العضو خواهند شد بفرمایید :

آیا برطیب واجب است در صورت سؤال والدین واقعیت را به آنان اطلاع دهد؟

جواب: واجب نیست مگر اینکه در سرنوشت آنان اثر مهمی داشته باشد .

آیا در صورت عدم سؤال بر طیب واجب است به آنان بگوید تا از پیدا کردن جنین فرزندان جلوگیری نمایند؟

اگر واجب نیست آیا گفتنش حرام است؟

جواب:در اینگونه موارد اگر مسأله مهمی است طیب کتمان نکند .

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی استان فارس
بیمارستان قائم (عج) فیروز آباد

عنوان	احکام سقط جنین
تهیه کننده	معصومه قائدی حاج اقا زاهدیان
تایید کننده	کمیته آموزش به بیمار
مسئول فنی بیمارستان	دکتر کشاورز
سال تهیه	مرداد 1402
ناظر کیفی	واحد آموزش

اگر طبیب احتمال دهد که در صورت اطلاع دادن والدین از این مطلب هر بار که فرزندی پیدا کنن اقدام به سقط وی خواهند نمود در اینجا وظیفه طبیب چیست؟

جواب: طبیب باید به وظیفه خود عمل کند و اگر بیمار عمل خلافی انجام دهد او مسئول نیست منتها وظیفه خود را در امر به مروف و نهی از منکر انجام دهد .

اگر مادری برای سقط بچه اش کاری انجام ندهد، لکن با مراعات نکردن موارد لازم و تهیه نکردن شرایط حفظ جنین باعث سقط بچه شود اگر در حفظ جنین مطابق معمول کوتاهی کرده باشد مسئول است؟

جواب: دکتر دارویی داده تا مادر بخورد تا بچه اش سقط نشود؛ زن جایز نیست به منظور سقط جنین دارو را نخورد .

نگهداری جنین مرده در شیشه جهت دکور و امثال آن جایز نیست ولی اگر ضرورتی برای آموزشهای لازم ایجاب کند و چیزی جانشین آن نشود مانعی ندارد .

منبع: احکام پزشکی (مطابق با فتوای حضرتآیت اله العظمی مکارم شیرازی) - ابوالقاسم علیان نژادی دامغانی